

کنوانسیون بازل

درباره کنترل انتقالات برون مرزی

مواد زاید زیان بخش و دفع آنها

بازل - ۱۹۸۰

(۱۳۶۸ ه . ش)

THE CONTROL BAZEL CONVENTION ON MOVEMENTS OF OF TRANSBOUNDARY THEIR HAZARDOUS WASTES AND DISPOSAL

۱۹۸۹ - BAZEL

هدف کنوانسیون :

الزام دولت های عضو به کاهش حجم نقل وانتقال برون مرزی مواد زائد موضوع کنوانسیون و ایجاد این مواد در حد بی ضرر به محیط زیست واعمال مدیریت مناسب وموثر نسبت به نقل وانتقال ودفع مواد مذکور

اطلاعات و مقررات عمومی کنوانسیون:

تاریخ انعقاد- ۲۲ مارس ۱۹۸۹

تاریخ لازم الاجرا شدن- ۵ مه ۱۹۹۲

تاریخ عضویت ایران- ۵ ژانویه ۱۹۹۳

محل انعقاد- بازل، سوئیس

محل دبیرخانه- ژنو، سوئیس

مرجع نگهدارنده اسناد- دبیر کل سازمان ملل متحد

زبانهای رسمی کنوانسیون- انگلیسی، فرانسه، اسپانیایی، روسی، چینی، عربی

مرجع ملی کنوانسیون در ایران- سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان حفاظت محیط زیست

«قانون اجازه عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها» که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ سی و یکم شهریور ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۱/۷/۱۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۴۶۵-ق مورخ ۱۳۷۱/۷/۲۰ مجلس شورای اسلامی واصل شده است، به پیوست جهت اجراء ابلاغ می گردد.

قانون اجازه عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها

ماده واحده- به دولت اجازه داده می شود به عضویت کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها مصوب ۲۲ مارس ۱۹۸۹ سوئیس درآید و اسناد آن را تسلیم نماید.

سازمان ملل ۲۲ مارس ۱۹۸۹

کنفرانس نمایندگان تام‌الاختیار درباره کنوانسیون جهانی مربوط به کنترل

انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر

بازل، ۲۰-۲۰ مارس ۱۹۸۹

فقره ۳ از دستور کار

کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر و دفع آنها

مقدمه

اعضاء این کنوانسیون

با علم به زیان احتمالی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و انتقال برون مرزی آنها برای سلامت انسان؛

با توجه به تهدید روز افزون سلامت انسان و محیط‌زیست از ایجاد و پیچیدگی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و انتقال برون مرزی

آنها؛

و نیز با توجه به این نکته که مؤثرترین طریق حفظ سلامت انسان و محیط زیست در خطرات عارض از اینگونه زباله‌ها، تقلیل ایجاد

آنها به حداقل از لحاظ کمی و کیفی و نتیجتاً کاهش خطر بالقوه آنها می‌باشد؛

با اعتقاد به اینکه دولت‌ها باید تدابیر لازم را اتخاذ نمایند تا در اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، از جمله انتقال و دفع برون

مرزی آنها حفظ سلامت انسان و محیط‌زیست، در هر جا که دفع شود، مدنظر باشد؛

با در نظر داشتن این نکته که دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که عوامل ایجاد زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، وظایف خود را به نحوی انجام دهند که حفظ محیط زیست، در هر جا که زباله‌ها دفع می‌شود، مورد توجه باشد؛

با علم کامل به اینکه هر دولتی این حق مطلق را دارد که از ورود و دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در سرزمین خود جلوگیری نماید؛

و نیز با توجه به تمایل روز افزون دولت‌ها، به ویژه کشورهای در حال رشد، به جلوگیری از انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله بر سرزمین خود؛

با اعتقاد به اینکه زباله‌های مضر و سایر انواع زباله باید، تا جایی که حفظ محیط‌زیست ایجاب می‌کند، در همان کشوری دفع شود که زباله‌ها در آنجا ایجاد شده است؛

با اطلاع از اینکه انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، از کشور محل ایجاد آنها به کشوری دیگر باید فقط تحت شرایطی مجاز دانسته شود که سلامت انسان و محیط‌زیست آنجا را به خطر نیندازد و نیز این انتقالات با مفاد این کنوانسیون مطابقت داشته باشد؛

با توجه به اینکه تشدید نظارت در انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله موجب اداره صحیح آنها از لحاظ زیست محیطی و نیز تقلیل حجم اینگونه انتقالات برون مرزی خواهد گردید؛

با اعتقاد به اینکه دولت‌ها باید برای مبادله صحیح اطلاعات درباره کنترل انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به سرزمین‌های دیگر تدابیری اتخاذ نمایند،

با در نظر گرفتن اینکه برخی از موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای و نیز بین‌المللی، متعرض مسأله حفظ و حمایت محیط زیست در رابطه با انتقال کالاهای خطرناک شده‌اند؛

با توجه به اعلامیه کنفرانس سازمان درباره محیط‌زیست انسان (استکهلم ۱۹۷۲)، رهنمودها و اصول برای اداره صحیح زباله‌های مضر جهت حفظ محیط‌زیست، (قاهره)

- مصوب شورای سرپرستی برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP) طی قطعنامه شماره ۱۴/۳۰ مورخ ۱۷ ژوئن ۱۹۸۷، توصیه کمیته کارشناسان سازمان ملل درباره انتقال کالاهای مضر (که در سال ۱۹۵۷ تدوین شده و هر دو سال یکبار آن را به روز در می‌آورند)، توصیه‌ها، اعلامیه‌ها، مدارک و مقررات مربوط که در سیستم سازمان ملل تنظیم و تصویب گردیده و کارها و مطالعات انجام شده در

سازمانهای منطقه‌ای و بین‌المللی، نظر به روح، اصول، اهداف و وظایف منشور جهانی برای طبیعت، مصوب مجمع عمومی سازمان ملل در سی و هفتمین اجلاس خود (۱۹۸۲) به عنوان نظام اخلاقی مربوط به حفظ محیط‌زیست انسان و حفاظت از منابع طبیعی؛

با تأیید اینکه دولت‌ها مسؤول ایفای تعهدات بین‌المللی خود در رابطه با حمایت از سلامت انسان و حفظ و حمایت محیط‌زیست هستند و به موجب حق بین‌الملل مسئولیت دارند؛

با علم اینکه در صورت نقض عملی مفاد این کنوانسیون یا هر پروتکل مربوط به آن حق بین‌الملل مربوط به معاهدات قابل اجراء خواهد بود؛

با آگاهی از نیاز به ادامه توسعه و استفاده از تکنولوژی‌هایی که از لحاظ سلامت محیط‌زیست زباله کمتری تولید می‌کنند و اتخاذ شیوه‌های صحیح بازپروری، خانه داری مناسب و سیستم‌های مطلوب اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به منظور کاهش ایجاد آنها به حداقل؛

و نیز با علم به توجه فزاینده جهانی به لزوم کنترل شدید انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و نیاز به کاهش اینگونه انتقالات، در حد امکان، به حداقل؛

با نگرانی از مسأله انتقالات غیر قانونی برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، و نیز با در نظر گرفتن امکانات محدود کشورهای در حال رشد برای اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله؛

با آگاهی از لزوم ترغیب انتقال تکنولوژی برای اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای که در محل ایجاد می‌شود، خاصه به کشورهای در حال رشد طبق روح رهنمودهای قاهره و قطعنامه شماره ۱۴/۱۶ شورای سرپرستی UNEP درباره ترغیب انتقال تکنولوژی مربوط به حمایت از محیط‌زیست و نیز با علم به اینکه زباله‌های مضر و سایر انواع زباله باید طبق کنوانسیون‌های بین‌المللی و توصیه‌های مربوط انتقال یابد؛

و نیز با اعتقاد به اینکه انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله باید فقط هنگامی مجاز دانسته شود که انتقال و نهایتاً دفع اینگونه زباله‌ها از لحاظ زیست محیطی بی‌ضرر است، و با تصمیم به محافظت از سلامت انسان و محیط زیست از طریق کنترل شدید در مقابل اثرات زیانباری که ممکن است از ایجاد و اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله حادث شود، به نحو ذیل توافق نمودند.

ماده ۱- حدود کنوانسیون

۱- زباله‌های ذیل که مورد انتقال برون مرزی قرار می‌گیرند برای منظورهای این کنوانسیون «زباله‌های مضر» محسوب می‌شوند:

الف- زباله‌هایی که جزء گروه مندرج در ضمیمه ۱ می‌باشد، مگر آنکه دارای خصوصیات مذکور در ضمیمه ۳ نباشند، و

ب- زباله‌هایی که مشمول بند (الف) نیستند، ولی طبق مقررات محلی کشورهای عضو، صادرکننده و واردکننده یا عبور زباله‌های مضر محسوب می‌شوند.

۲- زباله‌هایی که از گروه مندرج در ضمیمه ۲ هستند و مورد انتقال برون مرزی قرار می‌گیرند، برای منظورهای این کنوانسیون «سایر انواع زباله» به شمار می‌آیند.

۳- زباله‌هایی که به علت رادیو اکتیو بودن مشمول سیستم‌های دیگر بین‌المللی کنترل، از جمله اسناد بین‌المللی مشخصاً قابل اجراء در مورد مواد رادیو اکتیو می‌باشند، در چهارچوب این کنوانسیون قرار نمی‌گیرند.

۴- زباله‌های ناشی از عملیات عادی کشتی‌ها، که دفع آنها مشمول سند بین‌المللی دیگری می‌باشد، در چهارچوب این کنوانسیون قرار نمی‌گیرند.

ماده ۲- تعریف‌ها

برای منظورهای این کنوانسیون:

۱- «زباله‌ها» اجسام یا اشیایی است که طبق مقررات قانون ملی دفع می‌شوند یا باید دفع شوند.

۲- «اداره» به معنی جمع‌آوری، انتقال و دفع زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، از جمله مراقبت بعدی از محل‌های دفع می‌باشد.

۳- «انتقال برون مرزی» به معنی انتقال زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله است از ناحیه‌ای تحت حاکمیت ملی یک دولت به ناحیه‌ای تحت حاکمیت ملی یک دولت دیگر یا از طریق آن، یا به ناحیه‌ای یا از طریق ناحیه‌ای که تحت حاکمیت ملی دولت دیگری نباشد، مشروط به آنکه لااقل دو دولت در این انتقال ذی‌مدخل باشند.

۴- «دفع» به معنی هر عملی است که در ضمیمه ۴ این کنوانسیون مشخص شده‌است.

۵- «محل یا وسایل مجاز» به معنی محل یا وسایل دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله است که مرجع مربوط کشوری که محل یا وسایل در آن قرار دارد، آن را مجاز دانسته است.

۶- «مرجع ذیصلاح» به معنی یک مرجع دولتی است که یک کشور عضو در نواحی که خود صلاح می‌داند، تعیین می‌نماید تا مسئول دریافت اطلاعات مربوط به انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، اطلاعات مربوط به آن، و جوابگوئی به آن اطلاعات طبق ماده ۶، باشد.

۷- «مرکز» به معنی واحد کشور عضوی است که در ماده ۵ بدان اشاره شده و مسئول دریافت یا ارایه اطلاعات پیش‌بینی شده در مواد ۱۳ و ۱۵ می‌باشد.

۸- «اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحو صحیح از لحاظ «زیست‌محیطی» به معنی انجام اقدامات عملی است به منظور اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحوی که سلامت انسان و محیط‌زیست در برابر اثرات زیان بار احتمالی این گونه زباله‌ها حفظ گردد.

۹- «ناحیه تحت حاکمیت ملی یک دولت»، به معنی هر گونه اراضی، ناحیه دریایی یا هوایی است که در داخل آن، یک دولت طبق حقو بین‌المللی در رابطه با سلامت انسان و محیط زیست مسئولیت اداری و انضباطی اعمال می‌نماید.

۱۰- «کشور صدور» به معنی کشور عضوی است که قرار است انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از آنجا آغاز شود.

۱۱- «کشور ورود» به معنی کشور عضوی است که انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله به منظور دفع آنها در آنجا یا به منظور بارگیری آن قبل از دفع در ناحیه‌ای که تحت حاکمیت ملی هیچ دولتی نیست، انجام می‌گیرد.

۱۲- «کشور عبور» به معنی کشوری جز کشور صدور و یا کشور ورود است که انتقال زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از طریق آن انجام می‌شود، یا قرار است انجام شود.

۱۳- «کشورهای ذیربط» به معنی کشورهای صدور، ورود یا عبور می‌باشند، خواه عضو کنوانسیون باشند خواه نباشند.

۱۴- «شخص» به معنی شخص حقیقی یا حقوقی است.

۱۵- «صادرکننده» به معنی شخصی است که تحت حاکمیت دولت کشور صدور می‌باشد که ترتیب صدور زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را می‌دهد.

۱۶- «واردکننده» به معنی شخصی است که تحت حاکمیت دولت کشور ورودی می‌باشد که ترتیب ورود زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را می‌دهد.

۱۷- «انتقال‌دهنده» به معنی شخصی است که انتقال زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ها را انجام می‌دهد.

۱۸- «ایجادکننده» به معنی شخصی است که فعالیتش زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله ایجاد می‌کند، یا هر گاه شخص ایجادکننده معلوم نباشد، شخصی است که آن زباله‌ها را در اختیار دارد یا آن را کنترل می‌کند.

۱۹- «دفع‌کننده» به معنی شخصی است که زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله برای او حمل می‌شود تا آنها را دفع نماید.

۲۰- «سازمان یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی» به معنی سازمانی است که توسط دولت‌های دارای حاکمیت ملی تشکیل شده است و دولت‌های عضو آن سازمان صلاحیت مربوط به امور تحت این کنوانسیون را به آن سازمان واگذار نموده‌اند و دارای اختیارات تام طبق مقررات داخلی خود می‌باشد تا کنوانسیون را امضاء کند، تصویب نماید، بپذیرد، با آن موافقت نماید و رسماً آن را تأیید کند یا بدان ملحق گردد.

۲۱- «انتقال غیر قانونی» به معنی هر گونه انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله می‌باشد که در ماده ۹ مشخص گردیده است.

ماده ۳- تعریف‌های ملی از زباله‌های مضر

- ۱- هر عضو کنوانسیون باید ظرف مدت شش ماه از تاریخ امضاء این کنوانسیون دبیرخانه کنوانسیون را از موضوع زباله‌هایی (غیر از زباله‌هایی که در ضمیمه‌های ۱ و ۲ ذکر شده است) که طبق قوانین ملی خود به عنوان زباله‌های مضر در نظر گرفته یا تعریف کرده است، آگاه سازد و نیز شرایط مربوط به شیوه‌های انتقال برون مرزی قابل اجرا در مورد اینگونه زباله‌ها را به اطلاع دبیرخانه برساند.
- ۲- هر عضو کنوانسیون باید دبیرخانه را متعاقباً از تغییرات عمده در اطلاعاتی که طبق بند ۱ ارائه داده است مطلع سازد.
- ۳- دبیرخانه باید فوراً اطلاعاتی را که به موجب بندهای ۱ و ۲ دریافت داشته است به آگاهی همه اعضای کنوانسیون برساند.
- ۴- اعضای کنوانسیون باید اطلاعاتی را که دبیرخانه به آنها داده است در اختیار صادرکنندگان خود بگذارند.

ماده ۴- تعهدات عمومی

- ۱- الف: اعضای که از حق خود در منع ورود زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله برای دفع استفاده می‌کنند، باید اعضای دیگر را از تصمیم خود طبق ماده ۱۳ آگاه سازند.
- ب- اعضای کنوانسیون می‌توانند صدور زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را به کشور اعضای که ورود اینگونه زباله‌ها را منع کرده‌اند، هنگامی که به موجب بند فرعی (الف) فو مطلع شده‌اند، منع نمایند یا، صدور آن را اجازه ندهند.
- پ- اعضای کنوانسیون می‌توانند صدور زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را، هر گاه کشور واردکننده کتباً در مورد خاصی از ورود زباله موافقت نکرده باشد، و در صورتی که کشور واردکننده ورود اینگونه زباله را منع ننموده باشد، منع کنند، یا اجازه ندهند.
- ۲- هر عضو کنوانسیون باید تدابیر مناسب را جهت موارد ذیل اتخاذ نماید:

الف: حصول اطمینان از اینکه زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در کشور خود به حداقل کاهش یابد، در این مورد باید جنبه‌های اجتماعی تکنولوژیکی و اقتصادی مدنظر باشد.

ب- حصول اطمینان از داشتن امکانات کافی دفع زباله، برای اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحو صحیح از لحاظ زیست‌محیطی، به منظور اینکه در حد امکان این زباله‌ها در همان سرزمین دفع شوند.

پ- حصول اطمینان از اینکه اشخاص دست اندرکار اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در داخل آن سرزمین اقدامات لازم را جهت پیشگیری از آلودگی ناشی از اداره اینگونه زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به عمل آورند و هر گاه آلودگی پیش آمد عواقب آن را به سلامت انسان و محیط‌زیست به حداقل برسانند.

ت- حصول اطمینان از اینکه انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به حداقل تقلیل یابد و با اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحو صحیح از لحاظ زیست‌محیطی مطابقت داشته باشد و این عمل به طرز انجام شود که سلامت انسان و محیط زیست در برابر اثرات سوء ناشی از اینگونه انتقالات حفظ شود.

ث- جلوگیری از صدور زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله به کشور یا گروه کشورهای عضو این کنوانسیون، که به یک سازمان یک پارچه‌سازی اقتصادی و یا سیاسی تعلق دارند، خاصه کشورهای در حال رشد، که طبق قوانین خود هر گونه ورود زباله را ممنوع کرده‌اند، و نیز هرگاه این کشورها تشخیص دهند که زباله‌های مورد بحث طبق ضوابطی که اعضای کنوانسیون در اولین نشست خود درباره آنها تصمیم می‌گیرند، به نحو صحیحی از لحاظ زیست محیطی اداره نخواهد شد.

ج- درخواست رایه اطلاعات مربوط به انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله طبق مفاد الحاقیه شماره ۵- الف به کشورهای ذیربط، با تبیین اثرات انتقال مورد نظر بر سلامت انسان و محیط زیست.

چ- جلوگیری از ورود زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، در صورتیکه تشخیص دهند که زباله‌های مورد بحث به نحو صحیح از لحاظ زیست محیطی اداره نخواهند شد.

ح- همکاری در فعالیتهای اعضای دیگر کنوانسیون و سازمانهای ذینفع به طور مستقیم و از طریق دبیرخانه، از جمله، توزیع اطلاعات درباره انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، به منظور بهبود اداره صحیح اینگونه زباله‌ها از لحاظ زیست محیطی و نیز جلوگیری از انتقالات غیر قانونی آن.

۳- اعضای کنوانسیون اعلام می‌دارند که انتقال غیر قانونی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله عملی جنایتکارانه است.

۴- هر عضو کنوانسیون باید تدابیر مناسب اداری یا قانونی و غیره را جهت اجرای مفاد این کنوانسیون، از جمله تدابیری به منظور جلوگیری و تنبیه اعمال مغایر این کنوانسیون، اتخاذ نماید.

۵- هیچیک از اعضای کنوانسیون نباید اجازه دهد که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به کشوری که عضو کنوانسیون نیست صادر شود یا از کشوری که عضو کنوانسیون نیست وارد گردد.

۶- اعضای کنوانسیون موافقت می‌نمایند که اجازه ندهند که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله برای دفع در داخل ناحیه‌ای در جنوب ۶۰ درجه عرض جنوبی صادر گردد، خواه اینگونه زباله‌ها مورد انتقالات برون مرزی قرار گیرند و خواه نگیرند.

۷- علاوه بر این، هر عضو کنوانسیون باید:

الف- اجازه ندهد که اشخاص تحت حاکمیت ملی خود زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را منتقل یا دفع کنند، مگر آنکه این اشخاص مختار یا مجاز باشند که اینگونه عملیات را انجام دهند.

ب- مقرر دارد که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای که مورد انتقالات برون مرزی قرار می‌گیرند، و طبق مقررات و ضوابطی که از لحاظ بین‌المللی در زمینه بسته‌بندی و برچسب زنی و حمل و نقل مورد قبول همگان است، بسته‌بندی، برچسب زنی و حمل و نقل گردد و اینکه به سایر شیوه‌های مربوطه شناخته شده بین‌المللی توجه لازم مبذول گردد.

پ- مقرر دارد که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، دارای سند انتقال از نقطه آغاز انتقال تا نقطه دفع آن باشد.

۸- هر عضو کنوانسیون باید بخواهد که زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که قرار است صادر گردد به نحوی در کشور صدور یا هر جای دیگر اداره شود که از لحاظ زیست محیطی سالم باشد. رهنمودهای فنی برای اداره زباله‌های مشمول این کنوانسیون طبق ضوابط صحیح زیست محیطی توسط اعضای کنوانسیون در نخستین اجلاسشان تعیین خواهد گردید.

۹- اعضای کنوانسیون باید تدابیر مناسب اتخاذ نمایند تا انتقال برون مرزی زباله‌های

مضر و سایر انواع زباله فقط در مواردی مجاز دانسته شود که:

الف: کشور صدور، توانایی فنی و وسایل لازم، محل‌های دفع مناسب و ظرفیت کافی برای دفع زباله‌های مورد بحث به نحو مؤثر و از لحاظ زیست‌محیطی صحیح نداشته باشد، یا

ب- زباله‌های مورد بحث به عنوان مواد اولیه برای (Recycling) بازپروری یا صنایع بازسازی در کشور ورود لازم باشد، یا

پ- انتقال برون مرزی مورد بحث مطابق ضوابط دیگری باشد که اعضای کنوانسیون تعیین خواهند کرد، مشروط به اینکه آن ضوابط مغایر با اهداف این کنوانسیون نباشد.

۱۰- تعهد کشورهایی که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در آنجا ایجاد می‌شود مبنی بر اینکه این زباله‌ها باید به نحو سالم از لحاظ زیست‌محیطی اداره شود، نباید تحت هیچ شرایطی به کشورهای ورود یا عبور منتقل گردد.

۱۱- هیچ چیز در این کنوانسیون نباید مانع شود که یک کشور عضو کنوانسیون، مقررات اضافی، که با مفاد این کنوانسیون و مقررات حقو بین‌الملل مطابقت داشته باشد، به منظور حفظ بهتر سلامت انسان و محیط زیست وضع کند.

۱۲- هیچ چیز در این کنوانسیون نباید به هیچ وجه حاکمیت ملی دولت‌ها بر دریای ساحلی آنها طبق قوانین بین‌الملل و حقو حاکمه و حاکمیتی که دولتها در مناطق اقتصادی انحصاری و فلات قاره خود طبق قوانین بین‌الملل و نیز به اعمال حقو و آزادیهای دریانوردی یا هوانوردی کشتیها و هواپیماها، که به موجب حقو بین‌الملل پیش‌بینی شده در اسناد مربوطه منعکس است، لطمه وارد آورد.

۱۳- اعضای کنوانسیون باید تعهد کنند که در فواصل معین امکانات تقلیل مقدار آلودگی احتمالی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای را که به کشورهای دیگر، به ویژه کشورهای در حال رشد، صادر می‌شود، مورد تجدید نظر قرار دهند.

ماده ۵- تعیین مراجع و مرکز صالح

به منظور اجرای این کنوانسیون اعضای کنوانسیون باید:

۱- یک یا چند مرجع صالح و مرکز تعیین یا تأسیس نمایند. در مورد کشور عبور یک مرجع صالح باید جهت دریافت اطلاعیه تعیین شود.

۲- ظرف سه ماه از تاریخ به اجراء در آمدن این کنوانسیون برای آنها، به دبیرخانه اطلاع دهند که چه سازمانهایی را به عنوان مراجع صالح و مرکز خود تعیین کرده‌اند.

۳- ظرف یک ماه از تاریخ تصمیم خود، دبیرخانه را از تغییرات مربوط به تعیین مراجع صالح و مرکز خود، طبق بند فو، آگاه سازند.

ماده ۶- انتقال برون مرزی بین اعضای کنوانسیون

۱- کشور صدور باید کتباً و از طریق مرجع صالح کشور صدور، مرجع صالح کشورهای ذینفع را از هر گونه انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله که در نظر دارد انجام دهد مطلع سازد، یا از ایجادکننده یا صادرکننده زباله بخواهد که چنین اقدامی را به عمل

آورد. اینگونه اطلاعیه باید محتوی مطالب و اطلاعات مذکور در الحاقیه ۵ الف و به زبان قابل قبول کشور ورود باشد. فقط یک اطلاعیه باید به هر کشور ذینفع ارسال گردد.

۲- کشور ورود باید کتباً به کشور اطلاع‌دهنده پاسخ دهد و موافقت خود را تحت شرایطی یا بدون قید و شرط اعلام دارد، از اجازه انتقال امتناع ورزد یا اطلاعات بیشتری درخواست نماید. یک نسخه از پاسخ نهایی کشور ورود باید به جای مراجع صالح کشورهای ذینفع که اعضای کنوانسیون هستند ارسال گردد.

۳- تا زمانی که کشور صدور تأیید کتبی مبنی بر موارد ذیل را دریافت نکرده است نباید به ایجادکننده یا صادرکننده زباله اجازه شروع انتقال برون مرزی را بدهد:

الف- اطلاع‌دهنده موافقت کتبی کشور ورود را دریافت کرده است و

ب- اطلاع‌دهنده تأییدیه وجود قرار داد بین صادرکننده و دفع‌کننده، را که طی آن اداره صحیح زیست محیطی زباله‌های مورد نظر تصریح گردیده است، دریافت نموده است.

۴- هر کشور عبور عضو کنوانسیون باید فوراً وصول اطلاعیه را به طرف اطلاع‌دهنده اعلام دارد. این کشور می‌تواند متعاقباً ظرف شصت روز موافقت خود را با انتقال زباله تحت شرایطی یا بدون قید و شرط کتباً به آگاهی طرف اطلاع‌دهنده برساند یا از دادن اجازه امتناع ورزد و یا درخواست اطلاعات اضافی بنماید. کشور صدور نباید تا موافقت کتبی کشور عبور را دریافت نکرده است اجازه انتقال برون مرزی را بدهد، ولی هر گاه در هر زمان یک عضو کنوانسیون تشخیص دهد که موافقت کتبی قبلی، یا به طور کلی و یا در موارد خاص، برای عبور زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله ضرورت ندارد، یا هرگاه شرایط را تغییر دهد، باید طبق ماده ۱۳ فوراً اعضای دیگر کنوانسیون را از تصمیم خود مطلع سازد. در این صورت اگر ظرف مدت شصت روز از تاریخ وصول اطلاعیه‌ای که توسط کشور عبور داده شده است، کشور صدور پاسخی دریافت نکند، کشور صدور می‌تواند اجازه شروع صدور زباله را از طریق کشور عبور صادر نماید.

۵- در موردی که انتقال برون مرزی زباله فقط طبق قوانین کشور صدور مضر شناخته شده باشد:

الف- الزامات بند ۹ این ماده که شامل حال واردکننده یا دفع‌کننده و کشور واردکننده می‌شود، و با اعمال تغییرات لازم در مورد صادرکننده و کشور صدور نیز قابل اجرا می‌باشد.

ب- در صورتی که کشور ورود یا کشورهای ورود و عبور که اعضای کنوانسیون هستند، زباله را مضر تشخیص داده باشند، الزامات بندهای ۱، ۳، ۴ و ۶ این ماده که شامل حال صادرکننده و کشور صدور می‌باشد، با اعمال تغییرات لازم در مورد واردکننده یا دفع‌کننده و کشور ورود نیز قابل اجرا خواهد بود، یا

پ- هرگاه فقط کشور عبور این زباله‌ها را مضر تشخیص داده باشد، مفاد بند ۴ شامل حال آن کشور خواهد بود،

۶- کشور صدور می‌تواند، در صورتی موافقت کتبی کشورهای ذیربط، در موارد زیر به ایجادکننده یا صادرکننده اجازه دهد که از یک اطلاعیه کلی استفاده کند. در موردی که زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌هایی که خصوصیات فیزیکی و شیمیایی آنها تغییر نمی‌کند، زباله‌ها به طور مرتب از طریق گمرک خروج معین و واحد کشور صدور، از طریق گمرک ورود معین و واحد کشور ورود و در مورد عبور از طریق گمرک ورود و خروج معین و واحد کشور یا کشورهای عبور برای دفع‌کننده معین و واحد ارسال گردد.

۷- کشورهای ذیربط می‌توانند موافقت کتبی خود را مبنی بر استفاده از یک اطلاعیه کلی مذکور در بند ۶، در صورت ارزیابی برخی اطلاعات مانند مقادیر دقیق یا لیست ادواری زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای که ارسال خواهد شد، اعلام دارند.

۸- ممکن است اطلاعیه کلی و موافقت کتبی مورد اشاره در بندهای ۶ و ۷ شامل محموله‌های متعدد زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله طی یک دوره حداکثر ۱۲ ماه باشد.

۹- اعضای کنوانسیون باید بخواهند که هر شخصی که مسئول انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله است مدرک انتقال را به محض تحویل یا دریافت زباله‌های مورد نظر امضاء نماید. آنها همچنین باید بخواهند که دفع‌کننده دریافت زباله‌ها را توسط دفع‌کننده و در زمان مناسب و تاریخ خاتمه دفع را، همانگونه که در اطلاعیه مشخص شده است، به اطلاع صادرکننده و مرجع صالح کشور صدور برسانند. هر گاه این امر به اطلاع کشور صدور نرسیده باشد مرجع صالح کشور صدور یا صادرکننده باید کشور ورود را مطلع سازد.

۱۰- اطلاعیه و پاسخ مندرج در این ماده باید به مرجع صالح اعضای ذیربط، یا در مورد کشورهای غیر عضو هر مرجع دولتی مناسب، تسلیم شود.

۱۱- هر انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله باید تحت پوشش بیمه، یا هر گونه ضمانت نامه‌ای قرار گیرد که کشور ورود یا کشور عبور که عضو کنوانسیون هستند مناسب تشخیص دهند.

ماده ۷- انتقال برون مرزی از یک کشور عضو کنوانسیون از طریق کشورهایی که عضو کنوانسیون نیستند.

بند ۲ ماده ۶ کنوانسیون با تغییرات لازم حسب مورد، شامل انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله از یک کشور عضو کنوانسیون از طریق یک کشور یا کشورهایی که عضو کنوانسیون نیستند، خواهد بود.

ماده ۸- وظیفه ورود مجدد، در صورتی که انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، که کشورهای ذیربط در مورد آن موافقت نموده‌اند، نتواند با توجه به مفاد این کنوانسیون، طبق شرایط قرار داد به طور کامل انجام گیرد، کشور صدور باید زباله‌های مورد

نظر را توسط صادرکننده ظرف نود روز از تاریخی که کشور واردکننده کشور صدور و دبیرخانه را مطلع ساخته است یا طی مدت زمان دیگری که کشورهای ذیربط توافق نمایند به کشور صدور بازگرداند. بدین منظور، کشور صدور و هر کشور طرف عبور زباله نباید از اعاده آن زباله‌ها به کشور صدور مخالفت نماید.

ماده ۹- انتقال غیر قانونی

۱- برای منظور این کنوانسیون، در موارد ذیل انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله غیرقانونی محسوب می‌شود.

الف- انتقال بدون اطلاع به کشورهای ذیربط طبق مقررات این کنوانسیون، یا

ب- انتقال بدون موافقت کشور ذیربط طبق مقررات این کنوانسیون، یا

پ- انتقال با موافقت کشورهای ذیربط از طریق جعل، قلب واقعیت یا تقلب، یا

ت- در صورتی که نحوه انتقال عملاً با مدارک مغایر باشد، یا

ث- در صورتی که انتقال منجر به دفع عمدی (مانند دامپینگ) زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله بر خلاف مقررات این کنوانسیون و اصول کلی قوانین بین‌المللی گردد.

۲- در مورد انتقال برون مرزی غیر قانونی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله در نتیجه رفتار صادرکننده یا ایجادکننده، کشور صدور باید اقداماتی انجام دهد تا زباله‌های مورد نظر:

الف- توسط صادرکننده یا ایجادکننده، یا در صورت لزوم توسط خود او به کشور صدور بازگردانده شود، یا هر گاه این کار عملی نباشد.

ب- به نحو دیگری که با مقررات این کنوانسیون مطابقت داشته باشد، ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخی که مورد انتقال غیرقانونی به کشور صدور اطلاع داده شده است، یا طی مدت زمانی که طرف‌های ذیربط توافق کنند، خود آنها را دفع نماید.

بدین منظور طرف‌های ذیربط نباید با اعاده زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که در اثر عمل واردکننده یا دفع‌کننده، غیر قانونی شناخته شده است، کشور ورود باید مطمئن گردد که زباله‌های مورد بحث توسط واردکننده یا دفع‌کننده به نحوی دفع می‌شود که از لحاظ زیست محیطی سالم است، یا در صورت لزوم ظرف ۳۰ روز در تاریخی که کشور ورود از انتقال غیرقانونی مطلع شده است، یا طی مدت زمان دیگری که مورد توافق کشورهای ذیربط قرار گیرد، توسط خود کشور واردکننده دفع گردد. بدین منظور، طرف‌های ذیربط باید حسب ضرورت در مورد دفع زباله‌ها به نحو صحیح و سالم از لحاظ زیست‌محیطی با یکدیگر همکاری نمایند.

۴- در مواردی که مسئولیت انتقال غیرقانونی را نتوان به صادرکننده یا ایجادکننده یا واردکننده یا دفع‌کننده منتسب دانست، طرف‌های ذیربط یا سایر اعضای کنوانسیون حسب ضرورت باید از طریق همکاری اقداماتی نمایند تا زباله‌های مورد نظر در اسرع وقت به نحوی سالم از لحاظ زیست‌محیطی یا در کشور صدور یا در کشور ورود یا به مناسبت در هر جای دیگر دفع گردد.

۵- هر عضو کنوانسیون باید مقررات ملی مناسبی به منظور جلوگیری از انتقال غیرقانونی زباله یا مجازات این عمل وضع نماید، اعضای کنوانسیون باید جهت تحقق اهداف این ماده با یکدیگر همکاری نمایند.

ماده ۱۰- همکاری بین‌المللی

۱- اعضای این کنوانسیون باید به منظور بهبود و اداره صحیح و سالم زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست‌محیطی با یکدیگر همکاری نمایند.

۲- بدین منظور اعضای کنوانسیون باید :

الف- در صورت تقاضا، اطلاعاتی، خواه به طور دو جانبه و خواه چند جانبه، با توجه به ترغیب اداره صحیح و سالم زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست‌محیطی از جمله با در نظر گرفتن هماهنگی در ضوابط و رویه‌های فنی بر این اداره مناسب زباله‌های مضر و یا سایر انواع زباله، در اختیار بگذارند.

ب- در نظارت بر اثرات اداره زباله‌های مضر بر سلامت انسان و محیط زیست با یکدیگر همکاری کنند.

پ- با توجه به قوانین، مقررات و سیاست‌های داخلی خود در زمینه توسعه و استفاده از تکنولوژیهای جدید و سالم از لحاظ زیست‌محیطی و مولد حداقل زباله و بهبود تکنولوژیهای موجود به منظور در حد امکان حذف تولید زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و دستیابی به روش‌های مؤثر اداره صحیح آنها به طریقی سالم از نظر زیست‌محیطی، از جمله بررسی اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی استفاده از این تکنولوژیهای جدید یا تکامل یافته همکاری نمایند.

ت- با توجه به قوانین، مقررات و سیاست‌های داخلی خود در زمینه انتقال تکنولوژی و سیستم‌های اداره مربوط به اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست‌محیطی، فعالانه همکاری کنند. آنها باید همچنین در مورد توسعه ظرفیت فنی بین اعضای کنوانسیون، به ویژه اعضایی که ممکن است به مساعدت فنی در این زمینه نیاز داشته باشند یا درخواست مساعدت فنی نمایند، همکاری کنند.

ث- در زمینه تهیه رهنمودها و یا شیوه‌های عمل مناسب فنی همکاری نمایند.

۳- اعضای کنوانسیون باید طر و وسایل مناسب را به منظور مساعدت به کشورهای در حال رشد در اجرای بندهای فرعی (الف)، (ب) و (پ)، بند ۲، ماده ۴، به کار گیرند.

۴- با در نظر گرفتن نیازهای کشورهای در حال رشد، همکاری بین اعضای کنوانسیون و سازمانهای ذیصلاح بین‌المللی به منظور آگاهی عمومی، توسعه تکنولوژیهای مناسب اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست محیطی و استفاده از تکنولوژیهایی که حداقل زباله را تولید می‌نمایند، ترغیب می‌گردد.

ماده ۱۱- موافقت‌نامه‌های دو جانبه، چند جانبه و منطقه‌ای

۱- با وجود مقررات ماده ۴، بند ۵، اعضای کنوانسیون می‌توانند به انعقاد موافقت‌نامه‌های دو جانبه، چند جانبه و منطقه‌ای یا اتخاذ ترتیباتی مربوط به انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، با اعضای کنوانسیون یا کشورهای غیر عضو کنوانسیون مبادرت نمایند، مشروط به اینکه این موافقت‌نامه‌ها یا ترتیبات از اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، طبق شرایط این کنوانسیون، عدول ننماید. این موافقت‌نامه‌ها یا ترتیبات باید حاوی مقرراتی باشد که در مقایسه با مقررات این کنوانسیون در ارتباط با اداره سالم زباله‌ها از لحاظ زیست محیطی کاستی نداشته باشد، به ویژه باید مصالح و منافع کشورهای در حال رشد در آنها ملحوظ گردد.

۲- اعضای کنوانسیون باید دبیرخانه را از موافقت‌نامه‌ها یا ترتیبات دو جانبه، چند جانبه یا منطقه‌ای مذکور در بند ۱ یا آنهایی که قبل از به اجراء در آمدن این کنوانسیون برای آنها، به منظور کنترل انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله بین طرف‌های آن موافقت‌نامه، منعقد نموده‌اند، آگاه سازند. مقررات این کنوانسیون نباید بر انتقالات برون مرزی که طبق اینگونه موافقت‌نامه‌ها انجام می‌گیرد، اثر بگذارد مشروط به آنکه موافقت‌نامه‌ها به اداره صحیح زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله طبق مقررات این کنوانسیون خللی وارد ننماید.

ماده ۱۲- مشاوره در مورد مسئولیت‌ها

اعضای کنوانسیون باید جهت تهیه یک پروتکل، در اسرع وقت، به منظور وضع مقررات و اتخاذ شیوه‌های مربوط به مسئولیت و جبران زاید خسارات ناشی از انتقال و دفع برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، با یکدیگر همکاری نمایند.

ماده ۱۳- انتقال اطلاعات

۱- اعضای کنوانسیون باید در صورت اطلاع از بروز حادثه‌ای در جریان انتقال برون مرزی یا دفع زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، که احتمالاً ممکن است موجب خطراتی برای سلامت انسان یا محیط زیست در کشورهای دیگر باشد، آن کشورها را فوراً مطلع سازند.

۲- اعضای کنوانسیون باید یکدیگر را از طریق دبیرخانه در موارد ذیل آگاه سازند:

الف- تغییرات مربوط به تعیین مراجع ذیصلاح یا مراکز، طبق ماده ۵.

ب- تغییرات مربوط به تعریف مقامات کشور خود از زباله‌های مضر، طبق ماده ۳، و در اسرع وقت.

پ- تصمیمات اتخاذ شده توسط آنها مربوط به عدم موافقت کلی یا جزیی یا ورود زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله جهت دفع در داخل منطقه تحت حاکمیت ملی خود.

ت- تصمیمات اتخاذ شده توسط آنها به منظور محدود یا منع کردن حدود زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله.

ث- هر گونه اطلاعات دیگری که طبق بند ۴ این ماده لازم باشد.

۳- اعضای کنوانسیون باید با در نظر گرفتن قوانین و مقررات ملی خود گزارش درباره سال قبل حاوی اطلاعات ذیل، از طریق دبیرخانه، قبل از پایان هر سال به کنفرانس اعضای کنوانسیون که به موجب ماده ۱۵ تشکیل می‌گردد، تسلیم نمایند.

الف- مراجع ذیصلاح و مراکز که توسط آنها طبق ماده ۵ تعیین گردیده‌اند.

ب- اطلاعات مربوط به انتقالات برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که در آنها دخالت داشته‌اند، شامل:

۱- مقدار زباله‌های مضر یا سایر زباله صادر شده، نوع، خصوصیات، مقصد، هر کشور محل عبور و شیوه دفع آنها همانگونه که در پاسخ اطلاعاتیها اعلام گردیده است.

۲- مقدار زباله‌های مضر و سایر انواع زباله وارد شده، نوع، خصوصیات، مبدأ و شیوه‌های دفع آنها.

۳- موارد دفع که طبق شیوه‌های مورد نظر انجام نگردیده است.

۴- اقدامات لازم جهت کاهش مقدار زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله مورد انتقال برون مرزی.

پ- اطلاعات مربوط به تدابیر اتخاذ شده توسط آنها در اجرای این کنوانسیون.

ت- اطلاعات درباره آمار رسمی گردآوری شده درباره اثرات ایجاد، نقل مکان و دفع زباله‌های مضر، سایر انواع زباله بر سلامت انسان و محیط زیست.

ث- اطلاعات درباره موافقت نامه‌ها و ترتیبات دو جانبه، چند جانبه و منطقه‌ای منعقد و اتخاذ شده طبق ماده ۱۱ این کنوانسیون.

ج- اطلاعات درباره حوادث پیش آمده طی انتقال و دفع برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و مربوط به تدابیر اتخاذ شده جهت اجرای آن.

چ- اطلاعات مربوط به طر دفع در محدوده حاکمیت ملی آنها.

ح- اطلاعات درباره تدابیر انجام شده برای اتخاذ تکنولوژی‌هایی جهت کاهش و یا پیش‌گیری از ایجاد زباله‌های مضر و سایر انواع زباله،

9

خ- امور دیگری که کنفرانس اعضای کنوانسیون مناسب تشخیص دهد.

۴- اعضای کنوانسیون باید، با توجه به قوانین و مقررات ملی خود اطمینان حاصل کنند که نسخه‌هایی از اطلاعات مربوط به هر انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله و پاسخ آن، هنگامی که یک عضو کنوانسیون که تشخیص داده است که آن انتقال برون مرزی برای محیط زیستش زیان‌آور بوده است، چنین درخواستی کرده باشد- به دبیرخانه ارسال گردد.

ماده ۱۴- جنبه‌های مالی

۱- اعضای کنوانسیون موافقت می‌نمایند که حسب نیازهای خاص مناطق و مناطق فرعی مختلف، مراکز منطقه‌ای و زیر منطقه‌ای برای آموزش و انتقال تکنولوژی مربوط به اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و به حداقل رساندن ایجاد آنها تأسیس گردد. اعضای کنوانسیون باید در مورد برقراری مکانیسم‌های مناسب و داوطلبانه تأمین مالی تصمیم بگیرند.

۲- اعضای کنوانسیون باید برقراری یک تنخواه گردان را به منظور مساعدت موقت در موارد اضطراری جهت به حداقل رساندن خسارات مربوط به حوادث ناشی از انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله یا هنگام دفع آن زباله‌ها، مدنظر قرار دهند.

ماده ۱۵- کنفرانس اعضاء

۱- یک کنفرانس اعضای کنوانسیون بدینوسیله تشکیل می‌گردد.

نخستین جلسه کنفرانس اعضاء باید توسط مدیر اجرایی UNEP قبل از پایان یک سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این کنوانسیون تشکیل شود.

پس از آن جلسات عادی کنفرانس اعضاء باید در فواصل زمانی که کنفرانس در نخستین نشست خود تعیین می‌نماید، برگزار گردد.

۲- جلسات فوآالعاده کنفرانس اعضاء بايد در هر زماني كه كنفرانس لازم بدانند، يا به درخواست هر يك از اعضاء كنوانسيون تشكيل شود مشروط به آنكه ظرف شش ماه از تاريخي كه چنين درخواستي از طرف دبیرخانه به آنها ابلاغ می‌شود، مورد تأیید لااقل يك سوم اعضاء كنوانسيون قرار گرفته باشد.

۳- كنفرانس اعضاء بايد به اتفاق آراء آيين‌نامه خود يا آيين‌نامه هر ارگان فرعي را كه ممكن است تأمین نماید، و نیز مقررات مالي برای بالاخص تعیین مشاركت مالي اعضاء اين كنوانسيون را، تصویب كند.

۴- اعضاء كنوانسيون بايد در نخستين جلسه خود هر گونه تدابير ديگري را كه برای مساعدت در ايفای مسؤوليت‌های خود در ارتباط با حفظ و حمايت محيط‌زیست دریایی در چارچوب اين كنوانسيون ضروري تشخیص داده شود، اتخاذ نماید.

۵- كنفرانس اعضاء بايد اجرای مؤثر اين كنوانسيون را به طور مستمر مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند، علاوه بر این باید:

الف- هماهنگ‌سازی سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و تدابير مناسب جهت به حداقل رساندن زیان زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را برای سلامت انسان ترغیب نمایند.

ب- در صورت لزوم اصلاحیه‌ها و ضمائم برای این كنوانسيون، با توجه به - از جمله- اطلاعات علمی، فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی تهیه و تصویب كنند.

پ- هر گونه اقدام ديگري را كه براساس تجربه‌های حاصل از عملکرد كنوانسيون و عملکرد موافقت‌نامه‌ها و ترتیبات پیش‌بینی شده در ماده ۱۱، برای نیل به اهداف این كنوانسيون لازم بدانند، مورد توجه و عمل قرار دهند.

ت- حسب ضرورت پروتکل‌هایی را مورد توجه و تصویب قرار دهند و

ث- حسب نیاز ارگان‌های فرعي به منظور اجرای این كنوانسيون تأسیس كنند.

۶- سازمان ملل، ارگان‌های تخصصی آن، و به همچنین هر کشوری كه عضو این كنوانسيون نیست، می‌توانند به عنوان ناظر در جلسات كنفرانس اعضاء كنوانسيون نماینده اعزام دارند. هر ارگان یا سازمان ديگري، خواه ملی، خواه بین‌المللی دولتی یا غیر دولتی، كه در زمینه‌های مربوط به زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله واجد شرایط باشد و تمایل خود را به اعزام نماینده به عنوان ناظر به جلسات كنفرانس اعضاء كنوانسيون به اطلاع دبیرخانه رسانده باشد، می‌تواند در جلسات شركت كند مگر آنكه لااقل يك سوم اعضاء حاضر با این امر مخالفت نمایند. پذیرش و شركت ناظران مشمول آيين‌نامه‌ای خواهد بود كه كنفرانس اعضاء تصویب می‌نماید.

۷- کنفرانس اعضاء بايد سه سال بعد از به اجراء در آمدن اين کنوانسيون و پس از آن حداقل هر شش سال يكبار، مؤثر بودن کنوانسيون را مورد ارزيابي قرار دهد، و در صورت لزوم منع كامل يا جزيي انتقالات برون مرزي زباله‌هاي مضر و ساير انواع زباله را با توجه به آخرين اطلاعات علمي، زيست محيطي، فني و اقتصادي اعمال نمايد.

ماده ۱۶- دبیرخانه

۱- وظائف دبیرخانه از اين قرار است:

الف- ترتيب دادن و ارايه خدمات به جلسات پيش‌بيني شده در موارد ۱۵ و ۱۷.

ب- تهيه و ارسال گزارش‌هايي براساس اطلاعات كسب شده طبق مواد ۳، ۴، ۶، ۱۱ و ۱۳ و همچنين براساس اطلاعات حاصل از جلسات ارگان‌هاي فرعي تأسيس يافته به موجب ماده ۱۵، و نيز براساس اطلاعات مناسب ارايه شده توسط سازمانهاي بين الدول و غير دولتي مربوط.

پ- تهيه گزارش‌هايي درباره فعاليت انجام شده خود در ايفاي وظائف به موجب اين کنوانسيون و ارايه آن گزارش‌ها به کنفرانس اعضاء.

ت- انجام هماهنگي لازم با ارگان‌هاي بين‌المللي مربوط به ويژه اتخاذ ترتيبات زايد حسب ضرورت براي ايفاي مؤثر وظائف خود.

ث- برقراري تماس با مراکز و مراجع ذيصلاحی که طبق ماده ۵ اين کنوانسيون تأسيس شده‌اند.

ج- گردآوری اطلاعات مربوط به محل‌ها و امكانات موجود اعضاء که برای دفع زباله‌هاي مضر و ساير انواع زباله آنها فراهم آمده است و ارايه اين اطلاعات به اعضاء کنوانسيون.

چ- دريافت اطلاعات درباره موارد ذيل از اعضاء کنوانسيون و انتشار آن بين آنها:

- منابع مساعدت و آموزش فني

- دانش فني و علمي موجود

- منابع نظرات و مشاوره‌هاي کارشناسي كسب شده

- نحوه دسترسي به منابع

به منظور مساعدت، در صورت تقاضا، در زمينه‌هاي:

- اجرای سیستم انتشار اطلاعات مربوط به این کنوانسیون

- اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله

- تکنولوژی‌های مناسب زیست محیطی مربوط به زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، از قبیل تکنولوژی‌هایی که فضولات کمی تولید می‌کنند یا هیچ.

- ارزیابی امکانات و محل‌های دفع

- کنترل زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، و

- اقدامات اضطراری

ح- حسب تقاضای اعضاء تأمین اطلاعات درباره مشاوران و مؤسسات مشاوره‌ای که دارای صلاحیت فنی لازم برای ارائه مساعدت به اعضاء برای منظوره‌های ذیل می‌باشد بررسی اخطار مربوط به انتقال برون مرزی، مقارنه حمل زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله با اعلام اخطار مربوط به آن و حصول اطمینان از اینکه وسایل و شیوه‌های دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست‌محیطی بی‌خطر است. هزینه انجام اینگونه بررسی‌ها برعهده دبیرخانه نخواهد بود.

خ- مساعدت به اعضاء در صورت تقاضای آنها، در تعیین موارد حمل و نقل غیر قانونی زباله و در جریان گذاردن فوری اعضاء ذیربط از انتقالات غیرقانونی که در شرف انجام یافتن است.

د- همکاری با اعضاء و سازمانهای ذیصلاح مربوط بین‌المللی در تأمین کارشناس و تجهیزات به منظور مساعدت فوری به کشورها در صورت بروز شرایط اضطراری، و

ذ- ایفای وظایف دیگری که ممکن است کنفرانس اعضاء برای منظوره‌های این کنوانسیون در نظر بگیرند.

۲- وظایف دبیرخانه تا پایان نخستین جلسه کنفرانس اعضاء، که طبق ماده ۱۵ تشکیل گردد، موقتاً توسط UNEP انجام گیرد.

۳- کنفرانس اعضاء در نخستین اجلاس خود دبیرخانه را از سازمان‌های صالح بین‌الدول موجود که ابراز تمایل به ایفای وظایف دبیرخانه به موجب این کنوانسیون نموده‌اند، تعیین خواهد کرد. کنفرانس اعضاء در این اجلاس همچنین ایفای وظایف محوله به ویژه وظایف تعیین شده طبق بند ۱ فو توسط دبیرخانه موقت را مورد ارزیابی قرار خواهد داد، و دوباره ساختارهای مناسب برای انجام آن وظایف تصمیم خواهد گرفت.

ماده ۱۷- اصلاح کنوانسیون

۱- هر عضو کنوانسیون می‌تواند اصلاحیه‌هایی برای این کنوانسیون پیشنهاد نماید و هر عضو پروتکل می‌تواند پیشنهادهایی جهت اصلاح آن پروتکل بدهد. در این اصلاحیه‌ها باید ملاحظات علمی و فنی مربوطه مورد توجه قرار گیرد.

۲- اصلاحیه‌های این کنوانسیون باید در یکی از جلسات کنفرانس اعضا تصویب گردد. اصلاحیه‌های هر پروتکل باید توسط اعضای پروتکل مربوط در یکی از جلسات خود تصویب شود. متن هر اصلاحیه پیشنهادی کنوانسیون یا هر پروتکل، هر گاه به نحو دیگری در پروتکل پیش‌بینی نشده باشد، باید لااقل شش ماه قبل از جلسه‌ای که قرار است آن را تصویب نماید توسط دبیرخانه به اطلاع اعضا برسد. دبیرخانه همچنین باید اصلاحیه‌های پیشنهادی را برای آگاهی امضاء کنندگان این کنوانسیون به آنها ابلاغ نماید.

۳- اعضا کنوانسیون باید مساعی ممکن را برای نیل به توافق با اتفا آراء درباره هر اصلاحیه پیشنهادی این کنوانسیون به عمل آورند. در صورتی که مساعی برای نیل به توافق با اتفا آراء به نتیجه نرسد و توافق حاصل نگردد، به عنوان آخرین راه حل اصلاحیه توسط سه چهارم رأی اکثریت اعضا حاضر و صاحب رأی در جلسه تصویب خواهد شد و بدینوسیله مرجع امانت‌دار برای تصویب، موافقت، تأیید یا پذیرش رسمی اعضا برای آنها ارسال خواهد گردید.

۴- شیوه عمل مذکور در بند ۳ فو در مورد اصلاحیه‌های آن پروتکل انجام خواهد شد، به استثناء اینکه دوسوم آراء اکثریت اعضا آن پروتکل که در جلسه حضور دارند و دارای حق رأی هستند، برای تصویب آن اصلاحیه‌ها کافی است.

۵- اسناد تصویب، موافقت و تأیید و پذیرش رسمی اصلاحیه‌ها باید نزد مرجع امانت‌دار سپرده شود. اصلاحیه‌های مصوب طبق بندهای ۳ و ۴ فو برای اعضا که آنها را پذیرفته‌اند از نهمین روز دریافت اسناد تصویب، موافقت و تأیید و پذیرش رسمی آنها وسیله لااقل سه چهارم اعضای که اصلاحیه پروتکل مربوطه را پذیرفته‌اند، در صورتی که به نحو دیگری در پروتکل قید نشده باشد، لازم‌الاجرا خواهد بود. اصلاحیه‌ها در مورد هر عضو دیگر از نهمین روز بعد از آنکه آن عضو اسناد تصویب، موافقت و تأیید و پذیرش رسمی اصلاحیه‌ها را سپرده است، لازم‌الاجرا خواهد بود.

۶- به منظور این ماده «اعضاء حاضر و صاحب رأی» یعنی اعضای که حضور دارند و رأی مثبت یا منفی می‌دهند.

ماده ۱۸- انتخاب و اصلاح الحاقیه‌ها

۱- الحاقیه‌های این کنوانسیون یا الحاقیه‌های هر پروتکل جزء لاینفک این کنوانسیون یا پروتکل‌ها خواهند بود، مگر آنکه به نحو دیگری پیش‌بینی شده باشد، و اشاره به این کنوانسیون یا پروتکل‌های آن اشاره به الحاقیه‌های آنها نیز خواهد بود. این الحاقیه‌ها منحصر به امور علمی، فنی و اداری خواهند بود.

۲- هر گاه در پروتکل‌ها پیش‌بینی‌های دیگری در خصوص الحاقیه‌های آنها نشده باشد شیوه‌های ذیل در مورد پیشنهاد، تصویب و لازم‌الاجراء شدن الحاقیه‌های اضافی بر این کنوانسیون یا پروتکل‌ها، اعمال می‌گردد.

الف- الحاقیه‌های این کنوانسیون و پروتکل‌های آن طبق روش مذکور در ماده ۱۷ بندهای ۲، ۳ و ۴ پیشنهاد و تصویب می‌گردد.

ب- هر عضو که قادر نباشد الحاقیه این کنوانسیون یا الحاقیه پروتکلی را که عضو آن است بپذیرد باید ظرف شش ماه از تاریخ اعلام تصویب توسط مرجع امانت‌دار، این مرجع را از موضوع آگاه سازد. مرجع امانت‌دار باید بلافاصله همه اعضاء را از این اعلام مطلع سازد. هر عضو می‌تواند در هر زمان اعلام مخالفت قبلی خود را پس بگیرد و در نتیجه الحاقیه‌های مورد بحث برای آن عضو قابل اجراء خواهند گردید.

پ- پس از انقضای شش ماه از تاریخ ابلاغ امر از طرف مرجع امانت‌دار، الحاقیه برای کلیه آن اعضای کنوانسیون یا پروتکل مربوط که طبق مقررات بند فرعی (ب) فو اطلاعیه نداده‌اند، لازم‌الاجراء می‌گردد.

۳- پیشنهاد، تصویب و به اجراء در آمدن الحاقیه‌های این کنوانسیون یا هر پروتکل آن مشمول همان شیوه عملی می‌شود که در مورد پیشنهاد، تصویب و لازم‌الاجراء شدن الحاقیه‌های این کنوانسیون یا الحاقیه‌های پروتکل ملحوظ می‌گردد. در الحاقیه‌ها و اصلاحیه‌های آنها باید ملاحظات مربوطه علمی و فنی نیز مورد توجه قرار گیرد.

۴- هر گاه الحاقیه اضافی یا اصلاحیه یک الحاقیه مستلزم اصلاحیه‌ای بر این کنوانسیون یا پروتکل‌ها باشد، الحاقیه اضافی یا الحاقیه اصلاح شده نباید تا زمانی که اصلاحیه این کنوانسیون یا اصلاحیه پروتکل‌ها لازم‌الاجراء نشده‌اند، به مرحله اجراء در آیند.

ماده ۱۹- رسیدگی

هر عضوی که تصور می‌کند که عضوی دیگر به تعهدات خود به موجب این کنوانسیون عمل نکرده یا عمل نمی‌کند، می‌تواند موضوع را به اطلاع دبیرخانه برساند و در این صورت باید فوراً و همزمان عضوی را که این ادعا علیه او شده است، مستقیماً یا از طریق دبیرخانه از جریان امر آگاه سازد. کلیه اطلاعات مربوطه باید وسیله دبیرخانه در اختیار اعضاء قرار گیرد.

ماده ۲۰- حل و فصل اختلافات

۱- در صورت بروز اختلاف بین اعضاء در خصوص، تفسیر، رعایت و اجراء مقررات این کنوانسیون یا پروتکل‌های مربوطه، باید اعضاء از طریق مذاکره یا هر طریق مسالمت‌آمیز دیگر به انتخاب خود اختلافات را حل و فصل نمایند.

۲- هر گاه اعضاء ذيربط نتوانند از طرّ مذکور در بند قبل اختلاف خود را تسويه کنند، در صورت توافق طرف‌هاى اختلاف، اختلاف بايد در دادگاه بين‌المللى عدالت يا نزد هيات داورى، که طبق شرايط مندرج در الحاقیه ۶ راجع به داوری پيش‌بینی شده است، مطرح گردد. ولى عدم حصول توافق در مورد طرح اختلاف در دادگاه بين‌المللى عدالت يا در هيات داوری، اصحاب دعوى را از مسئولیت ادامه یافتن راه حل از طرّ مذکور در بند ۱ آزاد نمی‌سازد.

۳- هنگام تصویب، پذیرش، موافقت و تأیید رسمی یا الحاً به این کنوانسیون یا هر زمان بعد از آن، یک دولت و یا سازمان یک پارچه‌سازی سیاسى یا اقتصادى می‌تواند اعلام نماید که رسماً و بدون توافق خاصى تعهد (الف) طرح اختلاف در دادگاه بين‌المللى عدالت و یا (ب) رجوع به حکمیت طبق شیوه عمل پيش‌بینی شده در الحاقیه شماره ۶، را بالقوه اجبارى شناخته است. این اعلام باید کتباً به اطلاع دبیرخانه برسد و دبیرخانه هم باید آن را به اعضاء کنوانسیون ابلاغ کند.

ماده ۲۱- امضاء

این کنوانسیون برای امضاء دولت‌ها، و نامیبیا، به نمایندگی شورای سازمان ملل برای نامیبیا، و سازمان‌هاى یک پارچه‌سازی سیاسى و یا اقتصادى، در شهر بال در تاریخ ۲۲ مارس ۱۹۸۹، و در وزارت امورخارجه سوئیس فدرال در برن از تاریخ ۲۳ مارس ۱۹۸۹ تا ۳۰ ژوئن ۱۹۸۹، و در دفتر مرکزی سازمان ملل در نیویورک از ۱ ژوئیه ۱۹۸۹ تا ۲۲ مارس ۱۹۹۰، مفتوح خواهد بود.

ماده ۲۲- تصویب، پذیرش، تأیید و موافقت رسمی

۱- این کنوانسیون مشمول تصویب، پذیرش، تأیید و موافقت دولتها و نیز نامیبیا، به نمایندگی شورای سازمان ملل برای نامیبیا و مشمول تأیید و موافقت رسمی سازمان‌هاى یک پارچه‌سازی سیاسى و یا اقتصادى خواهد بود.

اسناد تصویب، پذیرش تأیید یا موافقت رسمی باید نزد مرجع امانت‌دار سپرده شود.

۲- هر سازمان مذکور در بند ۱ فو بدون اینکه دولت‌هاى عضو آن طرف این کنوانسیون باشند، ملزم به تعهدات تحت این کنوانسیون خواهد بود.

در مورد سازمان‌هایی که یک یا چند دولت عضو طرف کنوانسیون است، سازمان و دولت‌هاى عضو آن باید در مورد مسئولیت‌هاى مربوطه خود برای اجرای تعهداتشان به موجب این کنوانسیون تصمیم بگیرند. در اینگونه موارد سازمان و دولت‌هاى عضو حق نخواهند داشت مستقلاً حقو تحت کنوانسیون را اعمال نمایند.

۳- سازمان‌های مذکور در بند ۱ فو، در اسناد تأیید یا موافقت رسمی خود باید حدود صلاحیت خود را نسبت به امور تحت حاکمیت کنوانسیون اعلام نمایند. این سازمانها باید همچنین مرجع امانت‌دار را از تغییرات اساسی در حدود صلاحیت خود آگاه سازند و مرجع مزبور نیز باید اعضاء کنوانسیون را از این امر مطلع نماید.

ماده ۲۳- الحاً

۱- این کنوانسیون پس از انقضای مهلت امضاء، برای الحاً دولت‌ها و نامیبیا به نمایندگی شورای سازمان ملل برای نامیبیا و سازمانهای یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی مفتوح خواهد بود.

۲- سازمانهای مذکور در بند ۱ فو، بایستی در اسناد الحاً، حدود صلاحیت خود را نسبت به انجام امور مربوط به موضوعات کنوانسیون اعلام نمایند. این سازمانها همچنین باید مرجع امانت‌دار را از هر گونه تغییرات عمده در حدود صلاحیت خویش آگاه سازند.

۳- مقررات بند ۲ ماده ۲۲، نسبت به سازمانهای یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی که به این کنوانسیون ملحق می‌شوند، اعمال خواهد گردید.

ماده ۲۴- حق رأی

۱- جز در مواردی که در بند ۲ ذیل پیش‌بینی شده است، هر طرف متعاقد این کنوانسیون حق یک رأی خواهد داشت.

۲- سازمانهای یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی در مورد امور مربوط به حوزه صلاحیتشان طبق ماده ۲۲، بند ۳ و ماده ۲۳، بند ۲، حق رأی خود را با مقدار آراء مساوی تعداد دولت‌های عضو خود، که عضو کنوانسیون یا پروتکل مربوط به آن هستند، اعمال خواهند کرد.

در صورتی که دولت‌های عضو این سازمانها از حق خود استفاده می‌کنند، خود سازمانها نباید حق رأی خود را اعمال نمایند، و بالعکس.

ماده ۲۵- مجری شدن

۱- این کنوانسیون در نودمین روز پس از تاریخ ایداع رسمی اسناد، تصویب، پذیرش، تأیید و موافقت رسمی و الحاً لازم‌الاجراء می‌گردد.

۲- در مورد هر دولت یا سازمان یک پارچه‌سازی و یا اقتصادی که این کنوانسیون را رسماً تصویب می‌کند، می‌پذیرد، با آن موافقت می‌نماید یا تأیید می‌کند، یا بعد از تاریخ ایداع بیستمین سند تصویب، پذیرش، موافقت و تأیید و الحاً رسمی بدان ملحق می‌گردد، در

نودمین روز بعد از تاریخ سپردن اسناد تصویب، پذیرش، موافقت، تأیید یا الحاح رسمی توسط اینگونه دولت یا سازمان یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی، این کنوانسیون لازم‌الاجراء می‌گردد.

۳- برای اهداف بندهای ۱ و ۲ فو هیچ سند سپرده شده توسط سازمان یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی به عنوان اسناد اضافه بر آنچه دولت‌های عضو آن سازمان ایداع کرده‌اند، محسوب نخواهد شد.

ماده ۲۶- تشریط و بیانیه‌ها

۱- هیچگونه تشریط یا قیدی نسبت به این کنوانسیون نباید اعمال گردد.

۲- بند ۱ این ماده مانع از این نمی‌شود که یک دولت یا سازمانهای یک پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی، در هنگام امضاء، تصویب، پذیرش، موافقت و تأیید کنوانسیون و الحاح رسمی به آن، اظهارات و بیاناتی برای از جمله هماهنگ ساختن قوانین و مقررات با مفاد این کنوانسیون بنماید، مشروط بر اینکه، اینگونه اظهارات و بیانات به منظور حفظ یا تغییر اثرات حقوقی مفاد کنوانسیون در ارتباط با آن دولت نبوده باشد.

ماده ۲۷- انصراف

۱- در هر زمان سه سال پس از تاریخ مجری شدن کنوانسیون برای هر عضو، آن عضو می‌تواند با تسلیم اطلاعیه کتبی به مرجع امانت‌دار از کنوانسیون انصراف حاصل نماید.

۲- انصراف پس از یک سال از تاریخ دریافت اطلاعیه توسط مرجع امانت‌دار، یا هر تاریخ بعد که ممکن است در اطلاعیه قید شده باشد، قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۲۸- مرجع امانت‌دار

دبیرکل سازمان ملل مرجع امانت‌دار این کنوانسیون و پروتکل‌های مربوطه آن خواهد بود.

ماده ۲۹- متون معتبر

متون عربی، چینی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی این کنوانسیون دارای اعتبار یکسان‌اند.

انواع مواد زاید

- ۱- مواد زاید حاصل از مراقبتهای پزشکی در بیمارستانها.
- ۲- مواد زاید حاصل از تولید و تهیه فرآورده‌های دارویی.
- ۳- داروهای زاید.
- ۴- مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد داروهای گیاهی و مواد کشنده میکروارگانسیم‌ها.
- ۵- مواد زاید حاصل از ساخت، فرمولاسیون و کاربرد مواد شیمیایی و مواد کشنده میکروارگانسیم‌ها.
- ۶- مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد حلالهای آبی.
- ۷- مواد زاید حاصل از تصفیه حرارتی و آبکاری فلزات بوسیله سیانیدها.
- ۸- ضایعات روغنهای معدنی که برای استفاده‌های رایج مناسب نیستند.
- ۹- امولسیونهای زاید مخلوط روغنهای آب و هیدروکربن‌های آب.
- ۱۰- مواد زاید و ذرات آلوده شده با بی‌فنیل‌های پلی کلرینه شده PCB و یا ترفنیل‌های پلی کلرینه PCT و یا بی‌فنیل‌های پلی برومینه شده PBB
- ۱۱- بقایای قیر حاصل از پالایش، تقطیر و تصفیه حرارتی.
- ۱۲- مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد جوهرها، رنگها، مواد رنگی، لاک الکل و روغنهای جلا.
- ۱۳- مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد رزینها (صمغ کاج)، لاتکس (شیره گیاهی)، چسبها و نرم‌کننده‌ها.
- ۱۴- مواد زاید شیمیایی حاصل از فعالیتهای تحقیقاتی، عمرانی یا آموزشی که ماهیت شناخته شده‌ای ندارند و یا جدید بوده و اثراتشان بر روی انسان یا محیط ناشناخته است.
- ۱۵- ضایعاتی که ماهیت انفجاری دارند و تابع سایر قوانین نیستند.

۱۶- مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد مواد شیمیایی مورد استفاده در عکاسی.

۱۷- مواد زاید حاصل از پرداخت سطحی فلزات و پلاستیک‌ها.

۱۸- بقایای حاصل از عملیات دفع مواد زاید صنعتی.

ضایعاتی که دارای مواد متشکله زیر می‌باشند:

۱۹- کربنیل‌های فلزی

۲۰- برلیوم، ترکیبات برلیوم

۲۱- ترکیبات کرم شش ظرفیتی

۲۲- ترکیبات مس

۲۳- ترکیبات روی

۲۴- آرسنیک، ترکیبات آرسنیک

۲۵- سلنیوم، ترکیبات سلنیوم

۲۶- کادمیوم، ترکیبات کادمیوم

۲۷- آنتی موان، ترکیبات آنتی موان

۲۸- تلوریوم، ترکیبات تلوریوم

۲۹- جیوه، ترکیبات جیوه

۳۰- تالیوم، ترکیبات تالیوم

۳۱- سرب، ترکیبات سرب

۳۲- ترکیبات فلوراین غیرآلی به استثنای کلسیم فلوراید.

۳۳- سیانیدهای غیرآلی

۳۴- اسیدها بفرم حلال یا جامد

۳۵- بازها به فرم حلال یا جامد (BASIC) با بازهای بصورت جامد

۳۶- پنبه نسوز(پودر یا الیاف).

۳۷- ترکیبات آلی فسفره

۳۸- سیانیدهای آلی

۳۹- فنلها، ترکیبات فنل از جمله کلروفنلها.

۴۰- اترها

۴۱- حلالهای آلی هالوژن

۴۲- حلالهای آلی غیر از حلالهای هالوژن

۴۳- هر گونه خانواده Cogenor دبی و فوران پلی کلره

۴۴- هر گونه خانواده بنز و پی دایو کسین پلی کلره

۴۵- ترکیبات ارگانو هالوژن غیر از موادی که در این الحاقیه به آنها اشاره شده (مثلاً شماره‌های ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۳ و ۴۴).

الحاقیه ۲

طبقه‌بندی ضایعاتی که نیاز به توجه خاص دارند

۴۶- مواد زاید خانگی

۴۷- بقایای حاصل از سوزاندن مواد زاید خانگی

لیست مشخصات خطرناک برای مواد زاید

مشخصات	کد	گروه سازمان ملل
H مواد منفجره	۱	۱
<p>یک ماده منفجره یا ماده زاید منفجره عبارت از یک ماده مایع، جامد، یا زایدیست (یا مخلوطی از مواد زاید) که در یک درجه حرارت، فشار و سرعت معین قادر است بوسیله واکنش‌های شیمیایی که منجر به تولید گاز می‌شود به محیط اطراف خود خسارت وارد نماید.</p>		
H مایعات قابل اشتعال	۳	۳
<p>مایعات قابل اشتعال عبارتند از مایعات یا مخلوط مایعات، یا مایعات حاوی جامدات به صورت تعلیق (مانند رنگها، روغنهای جلا، لاک الکل و غیره...) که شامل مواد یا مواد زایدی که از جهات دیگر جزء مواد خطرناک طبقه‌بندی شده‌اند، نمی‌باشند که در آزمایش Closedcup در درجه حرارتی که بیش از ۶۰/۵ درجه سانتیگراد نباشد و در آزمایش Open-cup در درجه حرارتی که بیش از ۶۵/۶ درجه سانتیگراد نباشد بخارهای قابل اشتعال از خود بیرون می‌دهند. (چون نتایج آزمایشهای فو دقیقاً با هم قابل مقایسه نبوده و حتی نتایج جداگانه‌ای به وسیله همان آزمایش نیز اغلب تغییر می‌کند لذا مقررات نیز در این موارد قابل تغییر بوده و اجازه می‌دهد که این چنین تغییرات در متن تعاریف گنجانده شوند).</p>		
مشخصات	کد	گروه سازمان ملل
H مواد جامد قابل اشتعال	۴/۱	۴/۱
<p>شامل مواد جامد یا مواد جامد زاید، جز آنهایی که تحت عنوان مواد قابل انفجار طبقه‌بندی شده‌اند می‌باشند که تحت شرایطی در حال حمل و نقل به آسانی قابل احترا هستند، یا ممکن است در اثر اصطکاک موجب آتش سوزی گردند.</p>		
H مواد یا مواد زاید که قابلیت احترا خودبه خود دارند	۴/۲	۴/۲

مواد یا مواد زایدی که در شرایط عادی هنگام حمل و نقل اگر با مشکلی مواجه شدند خود به خود ایجاد حرارت می‌کنند، یا در تماس با هوا به شدت گرم شده و قابلیت احترا دارند.

۴/۳ ۴/۳ H مواد یا مواد زایدی که در تماس با آب گازهای قابل اشتعال متصاعد می‌کنند.

مواد یا مواد زایدی که در فعل و انفعال با آب قابلیت اشتعال خود به خود دارند یا گازهای قابل اشتعال به مقدار خطرناک متصاعد می‌کنند.

۵/۱ ۵/۱ H ترکیب با اکسیژن

مواد یا مواد زایدی که بالقوه قابل احترا نیستند ولی ممکن است در اثر ترکیب با اکسیژن موجب احترا سایر مواد شده یا به احترا سایر مواد کمک کنند.

۵/۲ ۵/۲ H پروکسیدهای آلی

شامل آن دسته از مواد یا مواد زایدی می‌باشند که حاوی ساختمان اکسیژن دو ظرفیتی بوده که نسبت به حرارت ناپایدارند و ممکن است تحت تأثیر حرارت محیط خارج سریعاً تجزیه شوند.

گروه سازمان ملل کد مشخصات

۶/۱ ۶/۱ H سموم (حاد)

مواد یا مواد زایدی هستند که اگر خورده شوند، استنشاق شوند و یا از طریق تماس با پوست جذب گردند موجب مرگ شده یا سلامت انسان را به طور جدی به خطر می‌اندازند.

۶/۲ ۶/۲ H مواد عفونت‌زا

مواد یا مواد زایدی که حاوی میکروارگانیسم‌های فعال و یا زهر آنها بوده و به طور مشخص یا مشکوک موجب بیماری در حیوان یا انسان می‌گردند.

۸ ۸ H مواد خورنده

مواد یا مواد زایدی که با فعل و انفعالات شیمیایی هنگامی که با بافتهای زنده تماس حاصل می‌کنند موجب صدمات شدید می‌شوند، یا در صورت نشت کردن به اشیاء دیگر یا وسایط حمل و نقل لطمه می‌زنند، یا آنها را از بین می‌برند. ممکن است خطرات دیگری نیز در برداشته باشند.

۹ ۱۰ H متصاعد شدن گازهای سمی در تماس با آب یا هوا

مواد یا مواد زایدی که در فعل و انفعالات با هوا یا آب ممکن است گازهای سمی به مقدار خطرناک متصاعد کنند.

۹ ۱۱ H سموم (مزمین)

مواد یا مواد زایدی که اگر استنشاق شده، خورده شوند، یا از طریق تماس با پوست جذب گردند اثرات مزمین در برداشته از جمله خواص سرطان زائی.

گروه سازمان ملل کد مشخصات

۹ ۱۲ H مواد اکوتوکسیک (مسوم‌کننده محیط زیست)

مواد یا مواد زایدی که اگر در محیط رها شوند یا از طریق تجمع در بافتهای زنده اثرات سوء داشته باشند.

۹ H ۱۳

مشکلاتی که بعد از عملیات دفع روی می‌دهد از جمله نشت کردن می‌تواند در برگیرنده هر یک از مشخصات لیست شده در بالا باشد.

زیان‌های احتمالی برخی از انواع مواد زاید هنوز کاملاً مشخص نگردیده است. هیچگونه آزمایشی برای تعیین این زیانها از لحاظ کمی هنوز به وجود نیامده است. برای یافتن طرقی جهت مشخص نمودن خطرات احتمالی این مواد زاید برای انسان و محیط‌زیست لازم است تحقیقات بیشتری به عمل آید. در مورد ترکیبات و مواد خالص آزمایشهای استاندارد در نظر گرفته شده است. بسیاری از کشورها آزمایشهای استاندارد را به کار می‌برند که می‌تواند در مورد مواد مذکور در الحاقیه شماره ۱ جهت تصمیم‌گیری در خصوص اینکه آیا این مواد دارای ویژگیهای مورد اشاره در این الحاقیه می‌باشند، از آنها استفاده کرد.

الحاقیه شماره ۴

عملیات دفع

الف - عملیاتی که شامل هیچکدام از روشهای متداول مانند بازیابی، استفاده مجدد، احیاء، استفاده مجدد مستقیم یا هر نوع روش دیگری نمی‌گردد.

بخش الف- شامل کلیه عملیات دفع است که به طور عملی به کار برده می‌شود.

۱- دفع در زمین یا روی زمین (مانند دفن در زمین و غیره).

۲- اصلاح زمین (مانند تجزیه بیولوژیکی مواد زاید مایع یا لجن در خاکها و غیره).

۳- تزریق در اعماق زمین (مانند تزریق در چاهها، غارهای نمکی یا اماکن طبیعی)

۴- دفن سطحی (مانند دفع مایعات یا لجن‌های زاید در گودالها، استخرها، حوضچه‌ها و غیره).

۵- دفن با تکنیک خاص (مانند قرار دادن مواد زاید در کپسولهای دربسته و ایزوله از یکدیگر واز محیط و غیره).

۶- دفع مواد زاید در منابع آب غیر از دریاها و اقیانوسها

۹- دفع در اقیانوس یا دریا از جمله در بستر دریا.

۸- تصفیه بیولوژیکی که در جای دیگر این الحاقیه مشخص نشده‌اند و شامل مواد یا مخلوطی از مواد زاید منتج از این روش می‌باشد که عملیات بخش الف مطرح می‌گردد.

۹- اصلاح فیزیکی، شیمیایی که در جای دیگر این الحاقیه مشخص نشده‌اند شامل مواد یا مخلوطی از مواد زاید منتج از این روش می‌باشند که در عملیات بخش اول مطرح می‌شوند (مانند تبخیر، خشک کردن، آهکی کردن، خنثی کردن، ترسیب و غیره).

۱۰- سوزاندن در خشکی.

۱۱- سوزاندن در دریا.

۱۲- انباشتن دائمی (مانند قرار دادن ظروف حاوی مواد زاید در معدن و غیره).

۱۳- مخلوط کردن قبل از هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.

۱۴- بسته‌بندی قبل از هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.

۱۵- انبار کردن موقت جهت انجام هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.

(ب)- عملیاتی که شامل روشهای متداول بازیابی، استفاده مجدد، احیاء استفاده مجدد مستقیم یا هر نوع روش دیگری می‌باشد.

بخش (ب)- شامل هر گونه عملیات مربوط به موادی می‌شود که از لحاظ قانونی به عنوان مواد زاید خطرناک تعیین گردیده و همچنین عملیات مذکور در بخش (الف) شامل حال آنها می‌شود.

۱- استفاده مواد زاید به عنوان سوخت (غیر از روش سوزاندن بطریق مستقیم) با تولید انرژی.

۲- احیاء و تولید مجدد حلالها.

۳- احیاء و استفاده مجدد از مواد آلی که به عنوان حلال به کار نمی‌روند.

۴- احیاء و استفاده مجدد از فلزات و ترکیبات فلزی.

۵- احیاء و استفاده مجدد از سایر مواد غیرآلی.

۶- تولید مجدد اسیدها و بازها.

۷- بازیابی ترکیبات مورد استفاده برای کاهش آلودگی.

۸- بازیابی کاتالیزورها.

۹- استفاده مجدد از روغنهایی که در پالایش و یا موارد دیگر به کار می‌روند.

۱۰- استفاده برای اصلاح زمین به منظور استفاده از آن در کشاورزی یا توسعه اکولوژیکی.

۱۱- استفاده از مواد باقیمانده حاصل از هر یک از عملیات مذکور در شماره‌های ۱ تا ۱۰.

۱۲- تغییر مواد زاید برای هر یک از عملیات مذکور در شماره‌های ۱ تا ۱۱.

۱۳- جمع‌آوری مواد به منظور استفاده از آنها در عملیات مربوط به بخش (ب).

الحاقیه شماره ۵ (الف)

اطلاعاتی که باید هنگام تسلیم اطلاعاتی ارائه گردد.

۱- دلالتی برای صدور ماده زاید.

۲- صادرکننده ماده زاید (۱).

۳- تولیدکننده (یا تولیدکنندگان) ماده زاید و محل تولید (۱).

۴- دفع‌کننده ماده زاید و محل دفع (۱).

۵- حمل‌کننده (یا حمل‌کنندگان) ماده زاید و عوامل آنها، در صورت معلوم بودن (۱)

۶- کشور صدور ماده زاید.

مرجع صلاحیت‌دار (۲).

۷- کشورهای ترانزیت

مرجع صلاحیت‌دار (۲).

۸- کشور واردکننده ماده زاید

مرجع صلاحیت‌دار (۲).

۹- اطلاعیه کلی یا اطلاعیه واحد

۱۰- تاریخ (یا تاریخهای) مورد نظر حمل و مدتی که طی آن ماده زاید قرار است صادر بشود و مسیر مورد نظر از (جمله نقاط مبدأ یا

مقصد) (۳)

۱۱- طر حمل و نقل مورد نظر(جاده، راه‌آهن، خط دریایی، خط هوایی، آبهای داخلی)

۱۲- اطلاعات مربوط به بیمه(۴).

۱۳- تعیین مواد زاید و شرح فیزیکی آن از جمله شماره R و شماره UN و ترکیب آن (۵) و اطلاعات مربوط به شرایط عمل با آنها، از جمله شرایط اضطراری مانند حوادث احتمالی.

۱۴- نوع بسته‌بندی مورد نظر (مانند بدون ظرف، تانکر، بشکه و...)

۱۵- وزن یا حجم تقریبی بار (۶).

۱۶- مراحل کلی که طی آن ماده زاید تولید شده است (۷).

۱۷- در مورد مواد زاید مندرج در الحاقیه شماره ۱، طبقه‌بندی الحاقیه شماره ۲، ویژگیهای خطر، شماره H و گروه UN

۱۸- روش دفع طبق الحاقیه شماره ۳

۱۹- اعلام صحت اطلاعات توسط تولیدکننده یا صادرکننده ماده زاید.

۲۰- اطلاعات ارائه شده توسط دفع‌کننده(از جمله مشخصات فنی حمل دفع) به صادرکننده یا تولیدکننده ماده زاید مبنی بر اینکه

طبق قوانین و مقررات کشور واردکننده و با رعایت ضوابط و معیارهای زیست‌محیطی دلیلی برای عدم قبول ماده زاید برای دفع وجود ندارد.

۲۱- اطلاعات مربوط به نحوه انعقاد قرار داد بین صادرکننده و دفع‌کننده ماده زاید.

توضیحات

- ۱- اسم کامل و نشانی، شماره تلفن، تلکس یا پست تصویری و نام، نشانی، شماره تلفن، تلکس، تلفاکس، شخص که می‌توان با او تماس گرفت.
- ۲- نام کامل و نشانی، شماره تلفن، تلکس و تلفاکس.
- ۳- هر گاه یک اطلاعیه کلی در مورد بارگیریها به طور جداگانه صادر می‌شود، چه تاریخ هر بارگیری مشخص شده باشد یا نشده باشد باید تعداد بارگیریهای پیش‌بینی شده مشخص گردد.
- ۴- تهیه اطلاعاتی در مورد چگونگی بیمه محموله و نحوه رعایت این شرایط توسط صادرکننده، حمل‌کننده و دفع‌کننده ماده زاید.
- ۵- ماهیت و غلظت ترکیبات خیلی خطرناک از نظر سمیت و سایر خطراتی که در زمان حمل و نقل یا در موقع دفع ماده زاید ممکن است روی دهد.
- ۶- در مورد اطلاعیه کلی مربوط به چند محموله، هم کل مقدار مورد نظر و نیز مقادیر مورد نظر برای هر یک از محموله‌ها ضروری است.
- ۷- تا آنجا که لازم است پس از خاتمه عملیات دفع، خطرناک ناشی از دفع مواد زاید ارزیابی و مشخص گردد.

الحاقیه شماره ۵ (ب)

اطلاعاتی که باید در مورد سند نقل و انتقال ارایه گردد.

۱- صادرکننده مواد زاید (۱)

۲- تولیدکننده (یا تولید کنندگان) ماده زاید و محل تولید (۱)

۳- دفع‌کننده ماده زاید و محل دفع آن (۱)

۴- حمل کننده (یا حمل کنندگان) زباله (۱) یا عامل (یا عوامل) آنها.

۵- موضوع اطلاعات کلی یا اطلاعاتی واحد.

۶- تاریخ شروع حرکت از مرز و دریافت رسید توسط هر شخصی که تحویل گیرنده ماده زاید است.

۷- طر مختلف حمل و نقل (جاده، راه آهن، راههای آبی داخلی، راه دریائی، راه هوائی) شامل کشورهای صادرکننده، ترانزیت و واردکننده ماده زاید، در صورتیکه محل ورود و خروج محموله مشخص شده باشد.

۸- مشخصات کاملی از ماده زاید (خواص فیزیکی، نام و گروه بارگیری UN شماره

r شماره H و شماره حسب مورد).

۹- اطلاعاتی در مورد نیازهای ضروری برای حمل و نقل ماده زاید از جمله پیش بینی شرایط اضطراری مانند حوادث احتمالی.

۱۰- نوع و شماره بسته ها

۱۱- وزن و یا حجم بار.

۱۲- صدور اظهارنامه توسط تولیدکننده یا صادرکننده مبنی بر صحت اطلاعات داده شده.

۱۳- صدور اظهارنامه توسط تولیدکننده یا صادرکننده مبنی بر عدم مخالفت مراجع ذیصلاح همه کشورهای ذیربط که اعضاء کنوانسیون هستند.

۱۴- صدور گواهی توسط دفع کننده ماده زاید مبنی بر مشخص نمودن روش دفع و تاریخ تقریبی دفع.

یادداشتها

اطلاعات لازم مربوط به سند انتقال باید در صورت امکان با سند مربوطه طبق مقررات حمل در یک سند باشد. در صورتی که چنین کاری میسر نباشد، اطلاعات باید اطلاعات ارایه شده به موجب حمل مقررات حمل را تکمیل کند، و نه تکرار آن باشد. سند انتقال باید دستورات عملی مربوط به اینکه چه شخص باید اطلاعات را ارایه دهد یا چه فرمهایی را پر کند، در برداشته باشد.

(۱) اسم کامل و نشانی، شماره تلفن، شماره تلکس یا تلفاکس، و نام، نشانی، شماره تلفن، تلکس، تلفاکس شخصی که می‌توان در موارد اضطراری با او تماس گرفت.

الحاقیه شماره ۶

داوری

ماده ۱- هرگاه موافقتنامه مذکور در ماده ۲۰ کنوانسیون به نحو دیگری پیش بینی نکرده باشد، داوری طبق مفاد مواد ۲ تا ۱۰ ذیل باید انجام شود.

ماده ۲- طرف مدعی باید به دبیرخانه اطلاع دهد که طرفها توافق نموده‌اند که اختلاف طبق بند ۲ یا بند ۳ ماده ۲۰ به داوری ارجاع شود، و به خصوص مواد کنوانسیون را که تفسیر یا اجرای آنها مورد اختلاف است ذکر کند. دبیرخانه باید اطلاعات واصله را به آگاهی کلیه اعضاء کنوانسیون برساند.

ماده ۳- هیأت داوری مرکب از سه عضو خواهد بود. هر یک از اصحاب دعوی باید یک داور تعیین کند و دو داوری که بدین نحو منصوب می‌گردند باید با توافق داور ثالث را تعیین کنند، و این داور رئیس هیأت داوری خواهد بود. سرداور نباید تبعه هیچ یک از طرفهای دعوا، یا مقیم در سرزمین یکی از طرفها، یا در سمت دیگری در دعوی ذیمدخل بوده باشد.

ماده ۴-

۱- هرگاه رئیس دیوان داوری تا دو ماه بعد از انتصاب داور دوم تعیین نگردد، دبیرکل سازمان ملل به درخواست هر یک از دو طرف دعوی ظرف دو ماه دیگر او را منصوب خواهد کرد.

۲- هرگاه یکی از دو طرف دعوی ظرف دو ماه بعد از دریافت درخواست، داور خود را تعیین نکند، طرف دیگر می‌تواند موضوع را به اطلاع دبیرکل سازمان ملل برساند تا وی رئیس دیوان را ظرف دو ماه دیگر منصوب نماید. رئیس دیوان پس از نصب باید از طرفی که داور

خود را تعیین نکرده است بخواهد که یک داور ظرف دو ماه تعیین کند. بعد از این مدت او باید موضوع را به اطلاع دبیرکل سازمان ملل برساند و او طی دو ماه دیگر این انتصاب را انجام خواهد داد.

ماده ۵-

۱- دیوان داوری تصمیم خود را طبق قوانین بین‌الملل و براساس مقررات این کنوانسیون اتخاذ خواهد کرد.

۲- هر دیوان داوری که به موجب مقررات این الحاقیه تشکیل می‌شود آیین‌نامه خود را تدوین خواهد نمود.

ماده ۶-

۱- تصمیمات دیوان داوری خواه در مورد مسائل شکلی و خواه در مورد موضوعات ماهوی باید با اکثریت آراء اعضاء اتخاذ گردد.

۲- دیوان داوری باید اقدامات لازم را جهت احراز حقایق به عمل آورد.

دیوان می‌تواند به درخواست هر یک از طرفین تدابیر حمایتی موقت و اساسی توصیه نماید.

۳- طرفهای دعوا باید هر گونه امکانات لازم را برای انجام مؤثر دادرسی در اختیار بگذارند.

۴- غیبت یا قصور هر یک از طرفین دعوا نباید مانع جریان دادرسی گردد.

ماده ۷- دیوان دعاوی متقابلی را که مستقیماً از موضوع اختلاف ناشی می‌گردد استماع خواهد کرد و درباره آنها تصمیم خواهد گرفت.

ماده ۸- جز در مواردی که دیوان داوری تحت شرایط خاص دعوا به گونه‌ای دیگر مقرر می‌دارد، هزینه‌های داوری، از جمله دستمزد

داوران، باید به طور مساوی توسط طرفین دعوا تقبل گردد. دادگاه صورت هزینه‌ها را در پرونده ضبط و صورت حساب قطعی مربوطه را به طرفین تسلیم خواهد نمود.

ماده ۹- هر یک از امضاء کنندگان کنوانسیون، که دارای منافی در موضوع دعواست که جنبه حقوقی دارد و ممکن است تصمیم در

مورد دعوا بر آن منافع اثر بگذارد، می‌تواند با موافقت دیوان در داد رسی مداخله نماید.

ماده ۱۰-

۱- دیوان باید ظرف پنج ماه از تاریخ تشکیل رأی خود را صادر نماید، مگر آنکه لازم تشخیص دهد که مهلت را تمدید کند مشروط به

اینکه از پنج ماه تجاوز نماید.

۲- رأی دیوان باید مستند و مستدل باشد. این رأی قطعی و نسبت به طرفین دعوا الزام آور خواهد بود.

۳- کلیه اختلافات طرفین مربوط به تفسیر یا اجرای رأی باید توسط یکی از طرفین به اطلاع دیوانی که رأی صادر کرده است برسد و هر گاه این دیوان نتواند به آن رسیدگی کند، اختلاف باید در دیوان دیگری که بدین منظور مانند دیوان نخست تشکیل می‌شود مطرح گردد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن کنوانسیون شامل مقدمه و بیست و نه ماده و شش الحاقیه در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ سی و یکم شهریور ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۱/۷/۱۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.